

ישראל¹⁸⁶, דאמר קרא לא תחנם, לא תתן להם חנייה בקרקע. וכותב לו שטר ומעלהו בערכאות שלהם, לחתמו. ודילמא, האי דלא גזרו רבנן בחד דילמא אתי לזבוני מדעתו, ה"מ בית, דכיון דלא סגי לאיניש בלא בית לא עבדי אינשי דמזבני. ולמסקנא עבוד נמי.

מסתברא דהוא הדין ישראל הדר בעיר שכולה גוים בארץ ישראל, ורוצה להעתיק דירתו לעיר אחרת, ויש לו שם בית, שיכול למכרה לגוים, אם¹⁸⁷ הוא מתירא שהגוים יחריבוהו, או שיחזיקו בו וידורו שם בעל כרחו. וכן נמי אם הוא בעיר שרובה¹⁸⁸ ישראל, ואנסוהו זוזי, ואין שם ישראל שיקנהו אפילו בזול¹⁸⁹. וההיא דאין מוכרין להם בתים נוקמה בדליתא לחדא מהגי תנאי. ובריתא דגוי שאנס ביתו של ישראל, והירושלמי דמקום שנהגו למכור מסייע לן¹⁹⁰. ומסתברא דהוא הדין נמי לשדה, דהא אמרינן שלהי פרק השולח גס (גמין מז, א) המוכר שדהו לנכרי לוקח ומביא בכורים מפני תקון העולם¹⁹¹. כתב רש"י ז"ל, ה"ג לוקח ומביא, בכל שנה צריך ליקח מבכורי פירותיה בדמיו ומביאן לירושלם. מפני תקון העולם, שלא יהא רגיל למכור קרקע בארץ ישראל. וזה יש לנו לומר שמכרו באונס אחד מאלו האונסים שהזכרנו או כיוצא בהם. וכן הענין בכל מקום שהזכירו מכירת קרקע לגוי בארץ ישראל.

וכן הותר לחון עליהם¹⁹² באונס כענין דרבי פנחס בן יאיר לההוא טעייא פרק הכל שוחטין (חולין ז, א), ועשה זה מפני אונס חילול השם, דלא לימרו כך עושין לבני לוייה. וכן הותר

מוצא ישראל שיקנהו ויהיה לו ע"י זה מזונותיו לפי שעה, אסור למכור לנכרי. דבלא פקדון אין היתר לאיסור לא תחנם. ובס' הלכות ארץ ישראל (מיוחס לבעל הטורים) דין קדושת הארץ הלכה וכתב שאם צריך למכור ביתו ואין דרים במקום ישראל מותר למכרו לגוי. ואח"כ כתב דאם נצרך למזונות מותר למכור לגוי אפי' אם דרים שם ישראל, אם אין ישראל רוצה ליקח כלל, שאין לך דבר העומד בפני פיקדון. (ע"ש) היטב דלכאורה קשיא רישא לסיפא וע"ש בהערות בעל "כלי חמדה" שמקור דבריו הוא בכפתור ופרח כאן).¹⁹⁰ רבינו מפרש דהירושלמי קאי אא"י דיש מקומות שנהגו למכור, והיינו באופן שיש בו אונס, וכן נראה שמפרש לה בעל ההשלמה שמובא לעיל בדברי רבנו, ובתוס' ע"ז כא, א, ד"ה אף במקום, כתבו דהירושלמי מירי בחו"ל, ועי' ב"פאת השלחן" סי' א סעיף כ ב"בית ישראל" ס"ק מא.¹⁹¹ עי' ב"פאת השלחן" שם מה שהקשה על ראייה זו.¹⁹² עי' הערה 196.

ואין רבו יכול להוציא מהו שיטול את דמיו, דמותר, דומיא דגוי שאנס ביתו של ישראל, וע"ז קאמר ודילמא וכו'.¹⁸⁶ הרמב"ם בפ"ט מהלכות עבודת כוכבים הלכה יג פירשה במוכר ביתו לעבודת כוכבים, ומשום הכי דמיו אסורין.¹⁸⁷ תוקן ע"פ כ"מ. ¹⁸⁸ כ"מ: בעיר שיש בה ישראל. ¹⁸⁹ מבואר, דאם יכול למכור לישראל בזול אסור למכור לנכרי. בדברי רבינו אלו פליגי רבוותא. הגרצ"פ פרנק זצ"ל כתב במאמר ב"כרם ציון" ג' שמדברי רבנו בעל הכו"פ נראה שמשום הפסד ממון מותר למכור לנכרי שהרי כתב שיכול למכור ביתו לנכרי כשלא מוצא ישראל שירצה לקנותו. והרה"ג קלמן כהנא ז"ל כתב בספר שנת השבע מהדורה ראשונה במאמר בירור הלכה (והעיד בע"פ למקורביו שדברים אלו יצאו מעטו של מרן בעל החזו"א) שרבנו לא הזכיר כמה יצטרך להזיל לישראל, ולכן נראה דמירי באופן שאם לא ימכור לא יהיה לו ממון לצורך מזונותיו, והוי פקדון. ואם היה